

Каріна Крагель

Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова (Київ)

Філософія проходить певну низку часових циклів, у результаті яких вона набуває нового та неповторного відображення. Однак, філософське знання є анфіладним у своїй основі, бо ж черпає інформативно-базисні зачатки саме із попередніх течій та ідейних орієнтирів мислителів минулого. Антична філософія сформувала та впровадила певний ритм, а вже потім розвиток і наслідування стали відчутними й нині є актуальними в середовищі сучасного світу. І звернення до попередніх поколінь та їхнього досвіду є життєво необхідним явищем. Однак, перш ніж розпочати зустріч сучасного з минулим, слід з'ясувати, чим є сучасність та хто такий сучасник.

Кожна епоха вимагає тлумачення та звернення уваги на характерні особливості свого функціонування. Але виявлення таких рис відбувається лише тоді, коли людство критично осмислює свою добу, розглядає/переглядає світ із погляду відсторонення. Джорджо Агамбен, італійський філософ, у своєму есе «Що сучасно?» прагне з'ясувати/зрозуміти, хто такий сучасник та як можна відрізнити сучасне від несучасного. Він говорить, що сучасник – це той, хто ретельно вдивляється у свій час, щоби побачити там не світло, а темряву [Агамбен 2012, с. 45-61]. Саме невідповідність сучасника його епосі, позиції цієї епохи і визначає його справжнім сучасником.

Борис Гройс, сучасний мистецтвознавець, філософ, зазначає, що ми не знаємо точно, у якому часі живемо, та запитуємо себе кожного дня, що таке «сьогодні». Проблематичність виникає через те, що сучасний світ є поліфонічним, багатоаспектним і ми намагаємося збагнути це. І зараз втрачається зв'язок між минулим та сучасним, коли все виступає в ролі неочевидного та далекого [Гройс 2011].

Мішель Онфре, французький філософ, говорить цікаві речі щодо розвитку та існування сучасної філософії. Він висловлюється про «велич та нещастя» філософії. Сучасність втрачає своїх

філософів, справжніх філософів, тих, котрі займаються цією справою, покликанням, 24 години на добу без найменшого сумління. Однак, існує зовсім інша категорія – «філософія темпоральна», де саме «філософське мистецтво» функціонує лише в межах університетського, наукового середовища. Але позитивним аспектом виступає те, що філософія виходить на новий рівень – транслявання «філософського знання» на телебаченні, де кожен має змогу долучитися до прекрасного-критичного [Онфре 2005].

Варта уваги стаття Матея Калінеску «Ідея сучасності», де арт-критик та історик аналізує думку Шарля Бодлера щодо розуміння сучасного. Для Ш. Бодлера сучасність є часом, що усвідомив свою новизну в порівнянні з минулими етапами. Сучасність є унікальною та важливою лише зараз, кожна епоха є дивовижною по-своєму, немає ніякого зв'язку між цими сутностями окремо. Саме тому художник, на відміну від філософа, не може вчитися в минулого, він має творити тут і зараз, він має поринути в «сучасність». Але важливо зазначити, що «сучасність» не тотожна «реальності», яку художник має відтворити в її правдивості та достовірності щодо дійсності, але постає уявленням, що виходить за межі зазвичай спостережуваних явищ, у яких вічність та щохвилини є суттю одного цілого [Калінеску 2016].

Отже, складно дати певне однозначне визначення поняттю сучасного та сучасника. Сучасність – це особливий вимір, що постулює себе в поліфонії світового порядку. Однак, важливим та неодмінним моментом існування в такому собі теперішньому світі є саме факт життя тут і зараз. Слід творити історію в даний момент, не відкладаючи на потім. Бо сучасник – людина, що живе, мислить, записує та наприкінці оцінюється новою, майбутньою епохою.

Література:

- 1) Агамбен Дж. Что современно? / Пер. с итал. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. – 78 с.
- 2) Гройс Б. Когда актуальность давит на современность [Електронний ресурс] / Борис Гройс. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://rusrep.ru/article/2011/10/04/groys/>.
- 3) Калінеску М. Идея современности [Електронний ресурс] / Матей Калінеску. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://moscowartmagazine.com/issue/31/article/541>.

4) Онфре М. Несчастья (и величие) философии [Электронный ресурс] / М. Онфре. – 2005. – Режим доступа до ресурсу: <https://censura.ru/articles/miseregrandeur.htm>.

Підходи до вивчення історії філософії в дискусії Н. Чомські та М. Фуко «Про природу людини»

Ганна Лебедєва

Київський Національний Університет ім. Тараса Шевченка (Київ)

До вивчення філософської спадщини в історичному контексті застосовувалися різні підходи. Питання використання цих методик викликало суперечки філософів та дослідників філософії. У 1971-му році відбулася дискусія між відомим американським лінгвістом Ноамом Чомські і французьким філософом Мішелем Фуко, що дістала назву «Про природу людини». Різне розуміння учасниками дискусії поняття творчості формує різні погляди на історію філософії. Для Ноама Чомські творчість є основною властивістю буденного життя людини. Людина творить повсякчас, абсолютно не усвідомлюючи цього. Основним виявом творчого характеру людської щоденності є побутове використання мови індивідом. Людина отримує мінімальний набір правил із досить бідного обсягу мовних даних, засвоює його протягом першого року життя. Проте, цей обсяг мовних даних є недостатнім для того безмежного простору мовних варіацій, які людина демонструє в результаті. Таким чином, до системи правил використання мови, що людина вибирає з мовного оточення, має додаватися вміння творчо переробляти ці дані. Тобто, за Н. Чомські, перед тим, як засвоювати мову, людина вже щось має знати, а саме: те, що вона має справу з мовою, яка потребує творчого використання. Творчий аспект використання мови властивий всім людям та є складником людської природи [Chomsky 2002, с. 48]. Подібним чином Ноам Чомські розглядає й історію філософської думки: кожен мислитель творить у певному культурному, соціальному, інтелектуальному контексті, котрий постає системою правил, за якими відбувається творчість мислителя. Проте, контекст не детермінує творчість повністю.